

Socialnämnden

Budget 2026, förutsättningar och fördelning

Förslag till beslut

- Socialnämnden beslutar att godkänna förutsättningar och fördelning av budget 2026.

Sammanfattning

Bedömningen är att socialförvaltningen har möjlighet att nå en balans mellan behov och resurser även 2026. Detta under förutsättning att verksamheterna fortsätter att ha ett tydligt fokus på att bemanna efter behov, återhållsamhet, god beredskap för förändringar samt att tillskott av statsbidrag sker som förväntat. Det är också beroende på hur stort inflödet är, brukare med behov av insatser. För att bedöma framtida behov av insatser och kostnader görs årligen volymprognoser för de flesta verksamheter. Detta är också grunden för socialförvaltningens budgetarbete.

Socialförvaltningen kommer att fortsätta att arbeta utifrån den nya socialtjänstlagen, som syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande, lättillgänglig, jämställd och kunskapsbaserad. Förvaltningen satsar bland annat på att förstärka det förebyggande arbetet samt att utöka dagverksamhet för personer med demenssjukdom.

Förändringar i LSS-lagstiftningen kommer också att påverka förvaltningen framåt.

För äldreomsorgen kan ekonomin vara i balans trots att behoven bedöms öka något. Ökningen finansieras med tillskott från resursfördelningsmodellen som varje år ger budgettillskott utifrån ökat antal äldre personer på Gotland. Ett nytt särskilt boende med 60 platser i Klintehamn kommer att vara inflyttningsklart i början av 2026. Boendet kommer att fyllas på efterhand behovet finns, dock tar ökade lokalkostnader allt större del av budgetutrymmet.

Det kommer fortfarande att vara underskott för LSS-verksamheten även om verksamheten bedrivs med låga kostnader nationellt sett. Under 2026 kommer utförandet av personlig assistans att gå över till privat utförare.

För individ- och familjeomsorgen innebär 2026 ett år med ekonomiska utmaningar, påverkat av det allmänna konjunkturläget och behovet av omställning samt ökade krav på effektiv resursanvändning för att möta verksamhetens uppdrag.

Förutom ekonomin så är förvaltningens största utmaning att trygga kompetensförsörjningen framåt, bemanna efter behov och öka frisknärvaron.

Avdelningarna måste arbeta vidare enligt de planer de har i syfte att nå en hållbar bemanning och även omställning till nya arbetssätt. För att kunna fortsätta att ge brukare insatser med rätt kvalitet måste verksamheterna se på nya arbetssätt som till exempel läkemedelsautomater och planeringsverktyg.

Det är också viktigt att myndighetsavdelningen och individ- och familjeomsorgen fortsätter arbetet med att ha kontroll över insatserna, främst placeringar. Osäkerheten kring intäkter och intentioner med statsbidrag påverkar dock förvaltningens möjligheter att planera och utveckla verksamheten framåt.

Region Gotland har från 2025 en höjd friskvårdsersättning samt en friskvårdstimme per vecka. Detta bedöms öka kostnaderna med runt 3 mnkr per år. Under 2025 införs applikationsplattformen Microsoft 365, vilket ger kostnadsökningar på runt 3,5 mnkr per år. Dessa kostnadsökningar är inte finansierade och ökar nettokostnaden för socialförvaltningen.

Förutsättningar per verksamhet

Äldreomsorg

Varje år ökar antalet äldre personer på Gotland, vilket ger ökat behov av insatser från socialförvaltningen. För att kunna finansiera ökningen finns en central resursfördelningsmodell baserad på demografiska förändringar. Modellen ger tillskott till socialnämndens budget för äldreomsorgen när antalet äldre ökar. För 2026 tillkommer 29,2 mnkr. Bedömningen är att ekonomin för äldreomsorgen kan vara i balans 2026. Dock finns det en risk för att budgeten inte räcker för att finansiera verksamheten framåt när behoven ökar samtidigt som kostnaderna för nya lokaler har ökat rejält de senaste åren. Skillnaden är också att intäkter från brukarna i form av hyror täcker allt mindre del av lokalkostnaderna. När nya boenden tas i anspråk framöver så kommer socialnämnden att behöva äska budgetmedel för ökade lokalkostnader.

För närvarande klarar förvaltningen att verkställa insatsen särskilt boende. Med tanke på befolkningsutvecklingen med allt fler äldre kommer det att behövas fler platser framåt. En prognos finns i förvaltningens bostadsförsörjningsplan. I början av 2026 sker inflyttning till det nya särskilda boendet i Klintehamn. Boendet har 60 platser varav 20 är avsedda för brukare som idag bor på Åvallegården, ett äldre boende som nu läggs ned. Nettotillskottet är alltså 40 platser.

De senaste åren har det varit en svag ökning av beviljade hemtjänsttimmar, men med tanke på att trygghetslarm och serviceinsatser ökat alltmer senaste tiden så är bedömningen att det borde finnas ett ökande behov av fler hemtjänstinsatser närmaste åren.

Hemsjukvård

Hemsjukvården har en ekonomi i balans, tack vare statsbidrag. Utan statsbidrag behöver verksamheten minska antalet medarbetare, se över arbetssätt och bemanning, vilket påverka möjligheten att genomföra hemsjukvårdens uppdrag. Framåt är farhågan att allt fler arbetsuppgifter flyttas över från hälso- och sjukvården, utan full finansiering.

LSS-verksamhet

LSS-verksamheten är fortfarande underfinansierad trots budgettillskottet på 40 mnkr 2025. Verksamheten bedrivs med mycket låga kostnaderna nationellt sett samtidigt som det är stora underskott mot budget. Med det låga kostnadsläget och den ekonomiska obalansen är risken att kvaliteten påverkas negativt. Till varje

budgetberedning begär socialnämnden ökad budgetram för att kunna finansiera verksamheten. Kostnaderna har ökat rejält senaste åren då det tillkommit platser inom bostad med särskild service LSS. Tidigare har det varit brist och beslut om insats har inte kunnat verkställas. Eftersom LSS är en rättighetslagstiftning så ska insatserna utföras, även om det inte finns finansiering.

Den stora förändringen under 2026 blir att personlig assistans kommer att utföras av privat utförare från början av året. Verksamheten har, sedan tidigare avtal med privat utförare gick ut, utförts i egen regi de senaste två åren.

Individ- och familjeomsorg

För individ- och familjeomsorgen förutspås fortsatt flera utmaningar under 2026 som påverkar ekonomin. Avdelningen har erhållit ramtillskott på 9,4 miljoner kronor för lågtröskelboende samt 2 miljoner kronor för avhopparverksamhet.

Avdelningen har fortsatt låga nivåer av institutionsplaceringar, samtidigt som antalet familjehemsplaceringar är högt. Budgeten har därför omfördelats med större tyngd på familjehem, på bekostnad av institutionsplaceringar, HVB och stödboenden. Behovet av beroendevård är fortsatt högt och medför betydande kostnader för verksamheten.

Verksamheten behöver även anpassa sig till den nya socialtjänstlagen, vilket innebär långsiktiga förändringar i arbetssätt och krav på ökad tillgänglighet för brukare. Denna förändring kräver fortsatt utveckling av arbetssätt, kompetens och resurser.

Kostnaderna för försörjningsstöd har varit höga och bedöms förbli på en fortsatt hög nivå under 2026. Information om eventuell höjning av riksnormen har ännu inte meddelats, men förändringar i denna samt i det allmänna ekonomiska läget påverkar budgetförutsättningarna.

Statsbidrag 2026

Det råder alltid osäkerhet kring statsbidragen och hur stora belopp det rör sig om kommande år. För 2026 kommer socialförvaltningen troligen att få lägre statsbidrag än 2025. Statsbidrag för god och nära vård där statsbidraget uppgick till 12 mnkr 2025 och bedömningen är att bidraget minskar betydligt 2026 för att helt upphöra 2027. Samtidigt kommer statsbidragen för ny socialtjänstlag att öka från 6 mnkr 2025 till 12 mnkr 2026. Det stora statsbidraget för stärkt äldreomsorg fortsätter även framåt, det har de senaste åren uppgått till 30 mnkr. Dock kommer bidraget troligen att bli ett generellt bidrag till regionen, hittills har det varit riktat till socialförvaltningen. Bidraget har främst använts till utbildningssatsningar och tjänster inom vård och omsorg, till exempel stödsjuksköterskor och basårssjuksköterskor.

Statsbidraget för äldreomsorgslyftet fortsätter även 2026 med cirka 12 mnkr och det utökas till att även omfatta medarbetare i omsorgen. Bidraget avser ersättning för löner för de medarbetare som kompetensutvecklas på befintlig tjänst. Kompetenshöjning och ökad frisknärvaro är det absolut viktigaste socialförvaltningen arbetar med just nu. Statsbidraget täcker inte övriga kostnader så som administration och eventuella köp av utbildningar, därför måste också andra statsbidrag användas.

Budgetram 2026 och fördelning av tillskott

Budgetramen för 2026 ökas med 99,7 mnkr vilket är en ökning med 5,5 procent. För löneökningar tillförs 32,3 mnkr och 29,2 mnkr tillförs enligt resursfördelningsmodell äldreomsorg för ökat antal äldre personer. Tillskottet från resursfördelningsmodellen

kommer att användas till det nya särskilda boendet i Klintehamn, utökning av dagverksamhet samt volymökningar inom hemtjänsten.

För indexuppräknings av externa avtal tillförs 22,3 mnkr. De externa avtalen avser framför allt köp av platser på särskilt boende för äldre, hemtjänst samt placeringar inom LSS och individ- och familjeomsorgen.

Socialnämnden äskade medel för stödboende inom verksamheten skadligt bruk och beroende och får tillskott med 9,4 mnkr. Socialnämnden äskade medel för avhopparverksamhet för personer med kriminell livsstil och får tillskott med 2 mnkr. Socialnämnden äskade också medel för LSS-verksamheten men får inget tillskott 2026.

För justering av interna priser tillförs 4,5 mnkr vilket främst avser ökade kostnader för hyror och måltider.

Budgetram 2026

Budgetram socialnämnden, tkr	2026
Justerad driftbudgetram 2025	1 814 980
Personalkostnadskompensation 3%	32 273
Resursfördelningsmodell äldreomsorg	29 183
Indexuppräknings externa avtal	22 300
Tillskott stödboende IFO	9 400
Tillskott avhopparverksamhet IFO	2 000
Förändring lokalkostnader 3,23%	3 400
Förändring interna kostnader TKF	-10
Förändring interna kostnader RSF	1 107
Övrig justering internränta förändrad	0
Budgetram 2026	1 914 633
Skillnad mot föregående år	99 653
%-ökning	5,5%

Ersättningar till utförare

Ersättningarna till de flesta privata utförare, utom utförare enligt LOV, räknas upp enligt avtal och uppräknings baseras på OPI (omsorgsprisindex). Ersättningar till utförare inom LOV hemtjänst höjs med 3,0 procent för samtliga nivåer, tätort, landsbygd samt landsbygd extra. Ersättningen till utförare inom LOV daglig verksamhet LSS höjs också med 3,0 procent.

Fördelning av budgetram

Fördelning av budgetram per verksamhet

Nedan visas fördelning av budgetram per verksamhet, oavsett avdelning. Förändringen för vård och omsorg enligt SoL avser främst tillskott från resursfördelningsmodellen och förändringen för individ och familjeomsorgen avser budgettillskott. I övrigt avser förändringar mot föregående års budgetramar främst tillskott av medel för löneökningar, externa avtal samt interna priser.

Verksamhet, tkr	Budget 2026	Budget 2025
11 Nämnd- och styrelseverksamhet	2 442	2 409
14 Nämndadministration	1 592	1 545
51 Gemensamt SOF	46 528	43 772
52 Vård och omsorg enl SoL	1 132 008	1 068 596
53 Insatser enligt LSS	367 903	354 081
54 Individ och familjeomsorg	317 555	298 507
55 Handläggning	36 421	35 385
59 Bostadspolitiska frågor	9 633	9 685
61 Flyktningmottagning	0	0
62 Arbetsmarknadsåtgärder	550	1 000
Total budgettram	1 914 633	1 814 980

Fördelning av budgettram per avdelning

Stora delar av förvaltningens verksamhet inom SoL och LSS utförs som beställar-utförarmodell varför största delen av budgeten finns hos beställaren, det vill säga myndighetsavdelningen. Utföraren har ingen budgettram för vissa verksamheter, till exempel för hemtjänst dag/kväll och bostad med särskild service, utan ersätts från myndighetsavdelningen utifrån volym, till exempel vårddygn och hemtjänsttimmar.

En stor intern förändring 2026 vad gäller ekonomistyrning är att hela avdelningen särskilt boende övergår från att vara en beställar-utförarorganisation till att få en anslagsbudget. Under 2025 pågick ett försök inom avdelningen med anslagsbudget per boende. Då försöket föll väl ut så införs nu anslagsbudget och en stor budgetpost flyttas därför från myndighetsavdelningen till avdelningen särskilt boende.

Nedan visas budgettramen fördelad på avdelning, oavsett vilken verksamhet det rör. Förändringar mot föregående års budgettramar avser tillskott av medel för resursfördelningsmodell äldreomsorg, stödboende, avhopparverksamhet samt löneökningar, externa avtal och interna priser.

Budget per organisation, tkr	Budget 2026	Budget 2025	Förändring	Kommentar
Socialförvaltningen, gemensamt	38 395	40 104	-1 709	förebyggande flyttas
Myndighetsavdelning	973 143	1 257 403	-284 260	anslag säbo, förebyggande hit
Särskilt boende	422 090	59 249	362 841	anslag säbo, nytt säbo, dagverksamhet
Hemtjänst	44 598	43 400	1 198	
Omsorg om personer m funktionsnedsättning	31 385	30 720	665	
Hemsjukvård	76 207	74 310	1 897	
Individ- och familjeomsorg	318 105	299 507	18 598	stödboende, avhopparverksamhet
HR-avdelning	10 710	10 287	423	
Totalt socialförvaltningen	1 914 633	1 814 980	99 653	

Fördelning av budgettram på intäkter och kostnader

Minskningen av intäkterna och kostnader beror på en förändrad intern ekonomistyrmodell då avdelningen särskilt boende övergår till anslagsbudget.

Konto, tkr	Budget 2026	Budget 2025
INTÄKTER	694 874	987 092
KOSTNADER	-2 609 507	-2 802 072
4 Bidrag entreprenad utrustning mm	-1 169 562	-1 491 480
5 Kostnader för arbetskratf	-1 156 997	-1 065 707
6 Lokaler energi material mm	-190 444	-166 329
7 Övriga verksamhetskostnad	-92 489	-78 495
8 Finansiell intäkt/kostnad	-16	-60
Summa	-1 914 633	-1 814 980

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 8 mnkr och avser verksamhetsanpassning och utrustning 5 mnkr samt 3 mnkr för investeringar i välfärdsteknik.

Nedanstående tabell visar underlag till regionfullmäktige i juni, dock kan detta komma att justeras i investeringsbudget för 2027 och framåt.

Projekt, tkr	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
Investeringspott	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Säbo 1			135 000	135 000	
Säbo 1 utrustning				7 000	
Bostad med särskild service LSS				38 000	
Bostad med särskild stöd SOL			45 000		
Summa investeringar	8 000	8 000	188 000	188 000	8 000

Beslutsunderlag

Budget 2026, förutsättningar och fördelning daterad 2025-11-27

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

RS registrator
RSF ekonomi och styrning
SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef